

Suvenumbri koostas PM magister Priit Pihlik

Eestis esinevad mesilasrassid

Euroopas on levinud peamiselt kolm mesilasrassi, kelleks on tumemesilased (*Apis mellifera mellifera*) tähistusega N ehk *Nigra e.* tumedad, kraini mesilased (*Apis mellifera carnica*) tähistusega C – *carnica* ja itaalia mesilased (*Apis mellifera ligustica*), tähistusega L – *ligustica*.

Algselt olid Eestis peamiselt Põhja-Euroopa variatsiooni kuuluvad tumemesilased (*Apis mellifera mellifera*), kes olid levinud Norras, Rootsis. Soomes, Baltimaades ja Venemaal. Praeguseks ajaks on tumemesilased oma asustusaladel tugeva itaalia ja kraini mesilaste surve all, mistõttu nende arvukus on tugevasti vähenenud.

Tumemesilane

Tumemesilased on tumedat värviga, laia keha ja tõmbi tagakehaga. Jalad on lühikesed. Tagakeha seljalootel on kitsad kuid pika karvastikuga karvavööd. Lesed on tumedad, emad helepruunid. Tumemesilaste iminokk on suhteliselt lühike, pikkusega 5,9...6,4 mm, kubitaalindeks¹ kui rassi tunnus on 60...65. Ööpäevase tööliste kehamass on keskmiselt 110 mg, viljastamata ema kehamass 190 mg, viljastunult 210 mg. Emamuneväsus on 1500...2000 muna. Mee kaarsetis on hele, kuna mee ja kärjekaane alla jääb õhk.

Tumemesilastel on nii häid kui halbu omadusi. Headeks omadusteks on vähenenud sülemlemistung, mida aga ei anna muuta ühegi tehnoloogilise võttega, kohastumus liblikõieliste korjele, v.a. punane rist, nad taluvad talvesöödas lehemee olemasolu ja nad ei haigestu nii kergesti noseematoosi (kõhulahtisus) kui teised mesilasrassid. Talvitumisel ei reageeri nad välis-temperatuuride kõikumistele, sulade ja külmade vaheldumisele, mistõttu talvekobar püsib koos kevadeni ja talvine söodakulu on kuni 16 kg. Seega tumemesilased on hea talvekindlusega.

Halbadeks omadusteks on tumemesilastel nende agressiivsus, nad ärrituvad kiiresti pere läbivaatamisel. Tumemesilased

jälitavad mesilasliikujaid veel mitu päeva peale pere läbivaatamist. Kärge deväljavõtmisel pesast jooksevad mesilased kärje alumisse ossa ja jätvad haudme katmata, millest tuleneb haudme jahtumise oht. Väga raske on leida tumemesilaste ema, kuna ta peidab end taru nurkadesse.

Tumemesilased on laisad uute korjeallikate otsijad. Kui korjeallikas enam nektarit ei anna, käiakse veel mitu päeva seda kontrollimas, enne kui hakatakse otsima uut allikat, mistõttu nende meetoodang on väiksem kui teistel mesilasrassidel. 2000. a saadi tumemesilastelt 18 kg mett pere kohta, samal ajal kui itaalia ja kraini mesilaste meetoodang pere kohta oli poole suurem. Lühikesel iminokk tõttu ei sobi tumemesilased punase ristiku korjele. Tumemesilased sobivad hilissuvisele korjemaale, sest nende kevadine areng on hiline ja aeglane. Varakevadadel on kraini ja itaalia mesilased juba ammu teinud puhastuslennu, tumemesilased aga püsivad veel talvekobaras.

Tumemesilased eksivad sageli võõrastesse peredesse, mistõttu võivad edasikanda haigusi. Tumemesilastel puudub nõrk kontroll tarru lendavate teiste mesilaste ja kahjurite suhtes.

Näiteks ei takista nad kärjeleedikute ja vargile tulnud võõraste mesilaste sisenemist tarru, mistõttu kärjed kannatavad kärjeleediku röövikute kahjustuse all. Tumemesilasi ja itaalia mesilasi koos pidada ei saa, kuna varastena tuntud itaalia mesilased röövivad tumemesilaste taru meest tühjaks. Samuti kannatavad tumemesilased tugevasti herilaste rüüste all.

Talvituma lähevad tumemesilased suurte peredena tugeva sügisese pere arengu tõttu, mistõttu nad roojavad tarus talvel ka kärgedele, mis vajavad kevadel jälja vahetamist ja desinfitseerimist. Tumemesilastele ei sobi korpustarud. Kõik need eelpool toodud omadused ongi viinud tumemesilaste arvukuse vähenemisele.

Kraini mesilased

Balkanil, Kesk-Euroopas ja Ukrainas on levinud kraini (*Apis mellifera carnica*) mesilased, kes jagunevad mitmeks variatsiooniks. Eestisse on toodud Alam-Austria kraini mesilasi ja karpaadi mesilasi.

¹ Kubitaal- ja radiaalindeks näitab esitiival paiknevate erinevate soonte omavahelist suhet

Kraini mesilased on sihvaka kehaga, mille tagaosa terav neb torpeedokujuliselt. Värv uselt on nad mustad või pruunid, kaetud laiade hallikate karvavöödega. Karvastik on lühike või keskmine, mistõttu näivad nad kärjel hallikatena. Lesed on hallid või pruunkashallid. Seljalooke laius on 4,5 mm, iminokk 6,4...7,0 mm, kubitaalindeks 45...50, tiiva keskmine pikkus on 9,8 mm, laius 3,5 mm. Suur tiiva pindala tagab kraini mesilastele hea lennuõime. Viljastumata ema kaalub 185 mg, viljastunult 205 mg. Emade ööpäevane munevus on 1400...2000 muna.

Kraini mesilaste plussiks on kevadine varane ja kiire areng, mistõttu sobivad nad kevadisele ja varasuvisele korjemaale. Nad otsivad agaralt uusi saagiallikaid ja lülituvad kiiresti uutele toiduallikatele. Iseloomulik on neile hommikune varane ja õhtul hiline tarustväljalend.

Tänu pikale iminokale on nad head punase ristiku tolmeldajad ja sealt nektari toojad. Enne sisselendu tarru hõljuvad nad üles-alla taru sissepääsu ees otsekui kontrollides õige taru olemasolu. Nad on head orienteerujad. Iseloomult on nad rahulikud ja püsivad taru läbiv aatamisel kärjel.

Emad lõpetavad munemise augustikuul ja pere läheb talvituma väkesearvulisena. Seega tuleb kraini mesilaste lisasöötmist alustada juba augusti algul. Talvine söödakulu pere kohta on keskmiselt 20 kg ja nad taluvad talvesöödas ka lehemee olemasolu. Talvel roojavad nad taru seintele, mitte aga kärkele nagu seda teevad tumemesilased.

Haudmehaiguste suhtes on kraini mesilased küllaltki vastupidavad. Kraini mesilaste suureks puuduseks on nende sülemlemistung, mida on võimalik vältida astivate abinõudega või muuta. Selle vältimiseks tuleb pesa laiendamisel panna korraga tarru neli kärjeraami korraga (lamav taru korral). Puuduseks on ka see, et nad kaitsevad pesa halvasti võõraste – kärjekoi, itaalia mesilaste eest.

Viimastel aastatel on Venemaal palju kiidusõnu saanud kraini mesilaste karpaadi alamrass, kes on osutunud vastupidavaks nii Siberis kui Leningradi oblastis. Ka Eestisse on neid toodud. Karpaadi mesilased sarnanevad äärmuselt kraini mesilastele. Nad on talvekindlad ja väheagressiivsed. Peredest sülemleb alla 5%. Pesa läbiv aatusel jäävad nad kärjele. Suureks isearasuseks on nende võime minna nektarikorjele juba 8%-lise suhkruisalduse puhul nektaris, teised mesilasrassid teevad seda alles 25...30%-lise suhkruisalduse puhul. Orienteerumisvõime on neil väga hea, mistõttu nad ei eksi võõrastesse perdesse ning on sobivad pidamiseks paviljonides. Kevadine areng on kiire.

Mee kaanetis on kahesugune: varakevadel ja sügisel on kaanetis segakaanetis, kuna osades kärjekannudes on kaanetis pandud otse mee peale, mistõttu näib kaanetis tume, osades kärjekannudes on aga mee ja kaanetise vahel õhk. Peameekorje ajal on kaanetis hele. Karpaadi mesilastel on täheldatud

head hügieenilist käitumist, mis väljendub lubihaudmesse nakatumise puhul haige haudme tarustväljalandamises.

Foto veebilehelt www.mesindus.ee, autor Janek Saarepuu

Itaalia mesilased

Nii tume- kui kraini mesilaste levikule avaldavad survet itaalia mesilased (*Apis mellifera ligustica*), kes on pärit lõunapoolt Alpi mäestikku. Eriti levinud on itaalia mesilased Ameerikas ja ka Eestisse on korduvalt toodud itaalia mesilasemasid. Ameerikas on itaalia mesilased segunenud teiste mesilasrassidega ning moodustavad mongreelide ehk segavereliste populatsioone.

Itaalia mesilased on keskmise suurusega, pika keha ja saledate jalgadega. Tagakeha üks või kolm seljalooget on kollased, tagakeha tipp on tume. Tagakeha on torpeedokujuline, teravnev. Karvavööd on keskmise laiusaga või laiad, karvastik on viiendal seljalookel lühike ja kollakas. Iminokk on suhteliselt pikk – keskmiselt 6,4...7,0 mm, mistõttu sobivad nad ristiku korjele. Tagakeha kolmanda seljalooke laius on 4,8 mm, esitiiva pikkus on keskmiselt 9,5 mm, laius 4,1 mm, mis tagab neile hea lennuõime. Kubitaalindeks on itaalia mesilastel kõige väiksem – 40...45. Ööpäevane tööline kaalub 115 mg, viljastamata ema 190 mg, viljastunult 210 mg. Emade ööpäevane munevus on 1500...2500 ehk kõige suurem võrreldes teiste mesilasrassidega. Mee kaanetis on tume või segakaanetis.

Iseloomult on nad rahulikud ja pesa läbiv aatusel püsivad hästi kärgedel, isegi ema jätkab tarustväljavõtet kärjel munemist. Uute korjeallikate otsimisel ja saagi hankimisel võõrastes tarudest on nad väga leidlikud. Nende sülemlemistung on väike ja haudme areng on kevadel varane ja sügisel hiline. Sülemlemismeeleolu on võimalik kõrvaldada. Itaalia mesilaste emade munemisevõime on väga suur, isegi korjemaajal jätkab ema munemist, nii et töölisel kannavad hukkunud haue tarustvälja, aga ema muneb edasi. Suure munemisevõime pärast tuleb itaalia mesilasemasid välja vahetada igal aastal.

Itaalia mesilastel on meie kliima tingimustes mitu ebasobivat omadust. Kuna neil on sügisel tarustvälja hiline haue – september, oktoober, siis nad lähevad talvituma suurearvulisena. Talvine söödakulu on üle 25 kg. Talvine mesilaste kadu on suur. Nii oli 2002 – 2003. a oktoobrikuus veel tarudes palju haue. Oktoobrikuu keskel aga tuli järsk külmaline, mistõttu haue hukkus ja pered ei saanud moodustada korralikku talvekobarat ning tulemuseks oli paljude perede hukkumine.

Suureks paheks itaalia mesilastel on reageerimine talviste temperatuuri kõikumistele, mistõttu söödakulu on suur. Sulalilmade saabumisel veebruaris-märtsis hakkab ema juba mune ma ja kevadiste külmade ajal ei suudeta pesas säilitada haudme jaoks vajalikku temperatuuri, mistõttu varane haue võib hukkuda.

Mesilasema kvaliteeti mõjutavad tegurid

Mesilasema kvaliteeti mõjutavad tegurid on päris palju mida tuleks jälgida. Need oleks – rikkalik korje olemasolu, mesilasemate üleskasvatamise aeg, pere suurus, kus mesilasema üles kasvatatakse, erinevas vanuses haudme olemasolu, mesilasema toitepiima küllus, vagla vanuse määramine v ageldamise korral, perele antavate üles kasvatavate emakuppude arv.

Suurest munast kasvab suurem mesilasema ja suurem ema muneb suuremaid mune, suurest munast areneb ka suurem töomesilane ja suurem töomesilane kannab tarru rohkem nektarit kui väiksema kehamassiga töomesilane. Mesilasema suur kehamass on oluline seetõttu, et suuremal mesilasemal on munasarjades rohkem munatorukesti ja mune ning töomesilased võtavad meelsamini vastu suuremaid mesilasemasid. Kevadel ja sügisel munetud munad on suvel munetud munadest suuremad, kuid kahjuks pole sel ajal erilisi võimalusi mesilasemasid kasvatada, sest puuduvad lesed. Küllaldase korje puudumisel tuleks nii ema-, amm- kui ka leseperedele anda lisasööta. Lisasöötmist tuleks alustada paar päeva varem kui alustatakse emakasvatamisega. Korraga antakse 0,5...1 liitrit suhkrulahust (1 : 1) iga 2...3 päeva järel. Mesilasemasid pole soovitatav kasvatada peakorje ajal, kuna siis rakendatakse ka amm-mesilased korjele ja mee töötlemisele ning haudme eest hoolitsejad jääb väheseks. Ajaliselt sobib mesilasemate kasvatamiseks kõige rohkem peameekorje eelne aeg, mis on mai lõpust kuni juuni lõpuni. Mesilasemate kasvatusel ei saa alustada enne, kui on looduslik korje ja ilmad püsivalt soojad (v õilille õitsemine) ning peredes tekib väheseruumi tõttu sülemlemistung. Mesilasema areng munast kuni paarunud emani kestab üks kuu. Seega tuleb mesilasemasid hakata kasvatama üks kuu varem, kui neid soovitakse saada. Leseperede ettevõtmist peab algama aga paar nädalat varem kui emakasvatus, kuna leskede areng on pikem. Varasem mesilasemate kasvatamine on parem seetõttu, et nõrgad pered pole veel oma leski üles kasvanud ja paarumislennule tulevad lesed on pärit tugevatest ja suurtest mesilasperedest. Mesilasemate kasvatamiseks sobib selline pere, kus kasvatamise ajal on vähemalt 8 raami hauet. See tagab suure amm-mesilaste hulga ja mesilasema v aglad saavad külluslikult toitunud. Välisel vaatlusel peab mesilasema v agel ujuma emakannus toitepiima sees. Vähesel toitepiimaga mesilasema v aglad tuleb prakeerida. Kui mesilasemate kasvatamisel kasutatakse v ageldamist, siis on oluline kindlaks teha töölisv agla vanus. Kõige paremad mesilasemad saadakse kuni 12 tunni vanusest v agladest, kui v agel ei ole veel loogakujuline. Mesilasema areneb ka v eel kuni 3,5 päeva vanusest töölisv aglast, kuid nende kvaliteet on halb. Kuigi hetkel kasutatakse veel hulgaliselt v ageldamist, tuleks sellest loobuda, sest arenedes töölisv aglast ei ole mesilasema saanud vastavat toitu ja seetõttu kannatab mesilasemate kvaliteet. Töomesilase- ja mesilasema v agel kasvatatakse üles erinevate toitepiima koostistega. Erinev toitepiima koostis määrabki ära, kas v aglast are-

neb töomesilane või mesilasema. Vageldamisel ümber tõstatatud v agel on mõnda aega näljas, mis viib mesilasema kvaliteedi alla. Vageldamine v agladega vanuses 3 kuni 4 päeva viib mesilasemate keha massi, munatorukeste arvu, seemnehoidla läbimõõdu ja mahuvähenemisele. Peale selle võivad areneda emad, kellel on olemas sellised töomesilaste tunnused nagu suirakorvikesed tagajalgadel, kidadega astel, töomesilastele omased ülalõuanäämed, mis kõik kokku võttes halvendavad mesilasemate kvaliteeti. Vageldamisest tuleks kindlasti loobuda, sest v ageldamine vähendab mesilasema munemisvõimet ja sellega seoses langeb ka pere toodang. Kui aga siiski jääda v ageldamise juurde, tuleks silmas pidada teatud nõudeid. Vaklade ümbertõstmise peab toimuma kiiresti soojas (+25...+30°C), küllaldase niiskusega ja valgusküllases ruumis. Suurema õhuniiskuse tagamiseks riputatakse üles niisked rätikud, aknad kaetakse kardinatega, et ruumi ei paistaks otsene päikesevalgus. Väljavalitud kärj koos vakladega võetakse emaperest ja viiakse vastavasse ruumi kastis, mis on soojustatud. Vältida tuleks põrutsi. Kärjekannudes olevad v aglad tõstetakse vageldusnõela abil kunstlikesse emakupu algetesse. Emakupu alged on kinnitatud kasvatusraami liistu külge. Vagla tõstmisel kupualgesse tuleb olla väga ettevaatlik, et ei vigastata v aklat. Vagel võetakse kärjekannust v agla kumerama külje poolt ja asetatakse kupualgesse, samasugusesse asendisse nagu ta oli enne ümbertõstmist. Kui v agel jääb lebama kupualgesse kuidagi teisiti kui enne, siis mesilased ei võta selliseid vaklu vastu. Kui v ageldamine on lõpetatud, siis viiakse kasvatusraam (samuti soojustatud kastis) kohe perele üles kasvatamiseks. Seejärel paigutatakse emaperesse tagasi sealt noorte vaklade saamiseks v oetud haudmekärj.

Peresse, kus toimub mesilasemate kasvatamine, olgu see siis ema- või ammpere, ei tohiks korraga anda üle 20 emakupu. Üle 20 emakupu andmisel perele hakkab mesilasemate kvaliteet kõvasti langema, sest amm-mesilased ei suuda nii suure hulga emakuppude eest hoolitseda.

Emakuppude andmisel ammperele tuleb arvestada sellega, et amm-mesilased annavad toitepiimaga edasi selle mesilasepere omadusi. Kui anname emakupud üles kasvatamiseks mesilakeskmiku hulka kuulvale perele ei ole meil mingit lootust sealt häid mesilasemasid saada. Sama tulemus on ka mesilasema andmisel kehva peresse. Kuigi me anname perele hea ema ei avaldu tema potentsiaal kehva pere amm-mesilased tõttu, kes toidavad vaklu ja annavad sellega edasi halvapärase omadusi. Selle tõttu oleks kõige mõistlikum sellised pered üldse likvideerida ja teha uued pered mesilakeskmiku kõige paremastest peredest. Mesilasemate kasvatajaid on seetõttu palju kordi alusetult süüdistatud, kuna loodetakse uue mesilasema andmisel peresse kohe häid tulemusi, kuid kui pere on kehva siis ei avaldu hea ema omadused kohe, vaid 3 – 4 põlvkonna järel. Kuid alati on ka üles kasvatatud mesilasemadest kuskil 10% kehvad, mida kahjuks emadekasvatajal on raske määrata.

Mesilaste aretamise meetodid

Puhasaretus

Rakendatakse siis, kui on leitud antud piirkonnale sobiv tõug. Oluline on seejuures see, et aretuses kasutatav materjal oleks sarnaste tunnustega, ainult siis saame kinnistada antud tõu omadused. Puhasaretuses on vaja meeles pidada seda, et mesilasema järglased lesed on täpselt samade tunnustega nagu nende ema. Mesilasema tõupuhtuse üle otsustataksegi leskede põhjal. Puhasaretuse korral on vajalik aeg ajalt tuua sisse värsket verd, et vältida suguluspaarumist. Suguluspaarumine aitab küll kiiresti kinnistada vastavaid uusi omadusi, kuid tagajärjeks on kirju haudme teke.

Vältav ristamine

Muudetakse segaverelised mesilased puhtatulisteks mesilasteks. Kui soovime oma mesila teha tõupuhtaks, siis on vaja esimesel aastal välja vahetada kõik mesilas olevad mesilasemad. Selleks ostetakse üks väärtuslik tõuema ja sellest emast kasvatakse uued mesilasemad. Saadud mesilasemadega emastatakse ümber kogu mesila. Need noored emad ei ole küll ise enam tõupuhtad, küll aga on seda nende järglased lesed. Kuna lesed ületalve ei ela, siis teisel aastal on mesilas kõik lesed tõupuhtad. Järgmisel aastal tuleb eelmise aasta emad jälle ära vahetada. Selleks kasutatakse eelmise aasta tõupuhta ema järglasi, kes siis paaruvad tõupuhaste leskedega. Sellega olemegi saavutanud tõupuhta mesila. Seda võtet on mõtet rakendada ainult siis, kui ka lähimad mesinikud sama teevad, muidu on järgmisel aastal mesilas saadud emad jälle ristandid.

Ühe- või mitmekordne ristamine

Kui mesinikul on olemas juba tõupuhtad mesilased, kuid oleks vaja mesilasi mingis suunas veel aretada (suuremad tiivad, pikem iminokk). Samuti kasutatakse seda aretust siis, kui on vaja ühendada ühes uues tõus mitme tõu häid omadusi, välti-

des nende halbu omadusi. Selleks paaritatakse kahe erineva tõu puhtatulist mesilasi, seejärel valitakse järglasest kinnast vastava omadusega järglased, keda siis jälle oma vahel paaritatakse. Vajadusel lisatakse juurde tõupuhast materjali. Seda jätkatakse seni, kuni vastava omadusega tõug on välja kujunenud (buckfast).

Tarberistlus

Paaritatakse omavahel erinevat tõugu mesilasi, kasutades ära esimeses põlvkonnas tekkinud head omadused (heteroos), mis aga järgmistes põlvkondades laguneb ja kaob ning asemele tulevad hoopis halvad omadused. Kuna efekt on lühiajaline ja hilisem kahju, mida tehakse teistele ümbruskonnale mesinikele segavereliste leskedega, ei ole see aretusviis soovitatav.

Plaanitu e. metsik ristlus

Eestis väga levinud aretusviis. Tekib piirkondades, kus on koos erinevad tõud või ristatakse mesilasi ilma kindla kavata. Tekkinud halbade omadustega mesilased (2 ja 3 põlvkonna ristandid) viivad alla kogu piirkonna mesilaste tõuomadused, tekitades sellega suurt majanduslikku kahju. Kahjuks ei teadvusta paljud mesinikud selle probleemi olemust. Eesti suurust arvestades, oleks normaalne, kui siin ei peetaks üle kahe tõu ja veel parem oleks, kui oleks üks mesilastõug. Siis langeksid ära probleemid ristandmesilastega, kes on madala toodanguga, suured sülemlejad, tigejad ja haigustele vastuvõtlikud. Kui keegi alustab mesindusega, siis oleks mõttekas uurida, milliseid mesilasi lähikonnas peetakse ja eelistada siis sama tõugu mesilasi. Mett toodavad kõik mesilastõud, ainult pidamise tehnoloogiad on erinevad. Ühe tõu kasutamisel on lihtsam organiseerida mesinike väljaõpet ja ka aretustöö mesilates hakkaks vilja kandma.

Koostas Priit Pihlik

Mesilaperede hindamise alused

mesinikele, kes kasvatavad mesilasemasid enda tarbeks

Mesinikud, kes soovivad ise endale mesilasemasid kasvatada, peaksid jälgima perede arengut ja selle kohta pidevalt üles-tähendusi tegema. See on vajalik selleks, et välja selgitada mesila parim pere, keda siis hakatakse mesilasemad kasvatamisel kasutama või kasutatakse seda mesilasperet uute perede loomisel. Samuti ei tohiks ära unustada leseperede vajalikkust. Lesepere peab vastama samuti kõrgetele nõudmistele ja ei tohi olla suguluses emaperega. Suguluse tulemusel võivad haudmekärjes tühjaks jääda kuni pooled kannud (kirjuhaue e haudmekannude vahel on tühjad kannud). Selline mesilas-

perede hindamise süsteem aitab hinnata kogu mesilat ja arengus teistest peredest mahajääjad tuleks mesilast kõrvaldada kuna kehvade perede lesed viivad alla kogu mesila toodangu ja ka naabermesilate oma. Allpool toodud viis näitajat on ühed olulisemad, mille järgi mesilasperesid hinnata. Kui mesinik soovib veel mingeid tunnuseid arendada siis on küllalt lihtne need näitajad siia juurde panna (nt korjavad palju õietolmu).

Hindamissüsteemi on välja töötanud Jaanus Tull.

	Talvekindlus (hindamine langetise järgi aprilli alguses)	Sülemlemine (hindamine suve jooksul)	Temperament (kärjel püsimine)	Haiguskindlus	Tigedus (närvilisus, agressiivsus-kalduvus nõelamisele)
1	väga palju surnuid mesilasi u 5 – 6 liitrit	mesilaspere sülemleb	mesilaspere avades on palju mesilasi õhus lendamas	haudmehaigused (ameerika ja euroopa haudmemädanik)	agresiivne, mesilased nõelavad
2	palju surnuid mesilasi u 2 – 4 liitrit	kupus on munad, vaglad sees, kuid ei sülemle	mesilased jooksevad kärjel kiirelt ringi, mõned lendavad	lubihau, teisi haudmehaigusi ei esine	mesilased nõelavad pere läbivaatamisel (4 – 10 nõelamist korra kohta)
3	surnuid mesilasi u 1 – 2 liitrit	kupud on, kuid ei sülemle	mesilased on kärjel natukene rahutud	üksikud lubihaudme nähud lesehaudmes	mesilased nõelavad pere läbivaatamisel (1 – 3 nõelamist korra kohta)
4	u 10 cm ² alal sumuid mesilasi	kupualgmed on, kuid ei sülemle	rahulikud	eelmisel mesindushooajal olid üksikud lubihaudme nähud lesehaudmes	mesilased ei nõela, mesindushooaja jooksul 1 – 2 nõelamist
5	mõni üksik surnud mesilane	ei ole kuppe ja ei sülemle	väga rahulikud, mesilased ei reageeri millelegi	ei ole haudmehaigusi	mesilased ei nõela hooaja vältel üldse

Paljundamiseks sobivad mesilapereid kes saavad keskmiseks hindeks 4 kuni 5 punkti. Mesilapereid, kes jäävad alla 3 punkti

tuleks mesilast likvideerida, et nende perede lesed ei saaks halbu omadusi edasi kanda.

Mesilaperede hindamise alused

mesilaste aretajatele ja mesilasemade müüjiks kasvatajatele

Talvitumine

Hinnatakse mesilaste talverahu kestust ja sügavust, talvarude kasutamise ökonoomsust ja mesilaste suremust talvitumisperioodil. Hinnatakse kohe pärast puhastuslendu. Kolme näitaja alusel antakse üldhinnang talvitumisele.

1. Talverahu kestus

mida sügavam ja kestvam on talverahu, seda väiksem on söödakulutus, mesilased on kevadel jõulisemad ja pikema elueaga.

- 5 punkti** – talverahu on väga sügav ja kestab põhjaliku puhastuslenduseni. Mesilased ei reageeri tugevatele välistele ärritustele ega temperatuuri kõikumistele. Tugevama häirimise korral rahunevad kiiresti.
- 4 punkti** – talverahu on sügav. Mesilased ei reageeri kuigi kergesti välistele ärritustele ja temperatuuri kõikumistele. Tarule koputamisel vastavad lühidalt ja järsku ning rahunevad seejärel kiiresti. Mesilased suudavad rooja kehas kinni hoida kuni täieliku puhastuslenduseni, kuigi talverahu on lõppenud ja pesas on juba hauet.
- 3 punkti** – talverahu on keskmiselt sügav ja kestab märtsikuuni, kui esimesed mesilased hakkavad juba välja kippuma. Mesilased reageerivad välistele ärritustele ja temperatuuri kõikumistele keskmiselt. Osa mesilasi määrivad roojaga lendla ja lendla lähedal olevad raami ääred.
- 2 punkti** – halva talverahu korral kestab keskmine rahu jaanuarini, millal mesilased muutuvad rahutuks, alustavad haudmetegevust ja hakkavad tarust välja kippuma. Mesilased määrivad roojaga taru sisemust ja raame. Suurem osa mesilasi hukkub enne puhastuslendust.
- 1 punkt** – väga halva talverahu korral mesilased ei jäägi talverahusse, haue on pesas pidevalt ja mesilased jäävad kõhutõppe juba varakult. Ületalve elab väga väike kogus mesilasi, nende tootmisvõime on väga väike.

2. Talvevarude kasutamise ökonoomsus

hindamiseks võetakse mesila keskmine talvesööda kulutus

- 5 punkti** – väiksem kui 70 % keskmisest
4 punkti – 70 – 90 % keskmisest
3 punkti – 90 – 110 % keskmisest
2 punkti – 110 – 130 % keskmisest
1 punkt – üle 130 % keskmisest

3. Mesilaste suremus talvitumisperioodil

- 5 punkti** – sureb kuni 200 talvitunud mesilast
4 punkti – sureb kuni 10 % talvitunud mesilastest
3 punkti – sureb kuni 20 % talvitunud mesilastest
2 punkti – sureb 50 – 60 % talvitunud mesilastest
1 punkt – sureb üle 60 % talvitunud mesilastest

Jõudlusvõime

Hinnatakse mesilaste mee-, vaha-, taruv aig-, ja õietolmu-toodangut.

1. Meetoodang

Võrreldakse kõigi perede meetoodangut mesila keskmise toodanguga. Arvutatakse protsentides. Näit. 10 pere kogutoodang oli 450 kg, seega keskmine toodang on 45 kg. Pere nr 5 toodang oli 60 kg, seega $60 \times 100 / 45 = 133\%$ mesila keskmisest.

2. Vahatoodang

Hinnatakse ülesehitatud kärgede pindala (dm²) ja ehituse korralikkust, s.o kärje korrapärasust, ühtlust ja vahast liidete olemasolu.

- 5 punkti** – väga korralik
4 punkti – korralik
3 punkti – keskpärane
2 punkti – korratu
1 punkt – väga korratu

Kärjel püsimise võime

Oluline pere läbiv aatamisel, haudme mittejahtumisel ja ema ülesleidmisel

- 5 punkti** – taru avamisel jäävad mesilased kärgedele püsima, nad katavad haudme- ja meekärge ühtlaselt ning liiguvad väga aeglaselt. Ema ei püüa ennast peita ja mõnikord jätkab isegi munemist tarust väljatõstetud raamil.
- 4 punkti** – mesilased jäävad kärgedel püsima kuid mitte nii ühtlaselt kui väga rahulikud mesilased. Emad on rahulikud.
- 3 punkti** – kärje välja tõstmisel tarust, kogunevad mesilased hunnikutesse, jättes osa hauet katmata. Ema üritab ennast natuke peita.
- 2 punkti** – mesilased satuvad taru avamisel segadusse, imevad ennast mett täis ja lahkuvad kärgedelt. Mesilased kogunevad väljatõstetud raami alumistesse nurkadesse ja hakkavad siis sealt maha pudenema. Ema on rahutu, jookseb kärjel edasi-tagasi ja püüab ennast taru nurkadesse ära peita
- 1 punkt** – taru avamisel kaotavad mesilased täielikult pea, jooksevad raamidelt ära taru seintele ja põhjale, jätkates seal edasi-tagasi jooksmist. Tarust välja tõstetud raamilt kukuvad mesilased tompudena maha. Ema on väga rahutu ja jookseb mesilastega kaasa.

Rahulikkus

Rahulikke mesilasi on hea läbi vaadata, sellega hoiame kokku tööaega, ema on kerge üles leida ja mesilased ei nõela mesilas viibivaid inimesi.

- 5 punkti** – väga rahulikke mesilasi ei saa nõelama provotseerida puhumisega tarru, taru seintele kloppimisega ega kiirete liigutustega. Taru saab avada iga ilmaga ja suitsu eriti ei kasutata. Mesilased ei tülita mesilas liikuvaid inimesi.
- 4 punkti** – rahulikud mesilased ei ärritu samuti provotseeringutele, kuid tarru puhumisel lendavad mesilased puhujale vastu. Mesilas saavad inimesed vabalt liikuda ja peresid saab läbi vaadata suitsuga.
- 3 punkti** – keskmiselt rahulike mesilaste perede läbivaatamisel kasutatakse mõõdukalt suitsu. Tarru puhumisel lendavad mesilased puhujale vastu ja mõned üksikud üritavad nõelata. Mesilas liikuvaid inimesi nõelavad harva ja juhuslikult.
- 2 punkti** – tagedate mesilastega töötamisel kasutatakse rohkesti suitsu, kuid ka osav mesinik saab sageli nõelata. Tarru puhumisel ägestuvad mesilased kohe ja tomavad hulgaliselt häirijale kallale. Mesilas liikuvaid inimesi nõelatakse sageli.
- 1 punkt** – väga tagedaid mesilasperesid ei saa halva ilma ja ärrituse korral läbi vaadata, isegi siis kui kasutatakse seejuures ohtralt suitsu. Mesilased nõelavad inimesi ka tükk maad mesilast eemal.

Munemisvõime

See väljendub munade arvus, mida ema suudab munedada 24 tunni jooksul. Mõõdetakse tavaliselt ristiku õitsemise alguses.

Munemisvõime on oluline pere tugevaks arenemisel peakorje ajaks.

Kevadel peab ema õigel ajal munema hakkama. Sobiv aeg selleks on natuke enne täielikku puhastuslendlust, et amm-mesilastel oleks võimalik sool roojast tühendada ja edaspidine haudme areng peab olema kiire, et pere jõuaks peakorje ajaks tugevaks saada.

Ema munemisjõudluse arutamiseks mõõdetakse ära kogu töölishaue ja jagatakse see 21-ga. Siis saame teada ühe päeva jooksul munetud munade arvu. Oluline on muidugi teada ka kärjekannu suurus. 5,4 mm läbimõõduga kärjekanne on 1 dm² 396 tükki.

Sülemlemiskainus

Perede sülemlemine põhjustab mesinikule liigset ajakulu ning saamata jääb ka tulu. Sülemlemist saab hinnata kaudselt – mida suurem on sülemlemistung, seda varem hakatakse ehitama lesekärge ja seda rohkem ehitatakse emakuppe.

- 5 punkti** – mesilased ei sülemle isegi siis, kui pesaruum on jäänud kitsaks. Ema vahetatakse vaigse emavahetuse korras ja selleks ehitatakse 1 – 2 kupp
- 4 punkti** – mesilased sülemlevad harva ja ainult siis, kui pere on arenenud väga tugevaks ja sülemlemiseks on soodsad olud. Ema vahetatakse vaigse emavahetuse korras.
- 3 punkti** – annavad suve jooksul ühe sülemi. Sülemlemiseks ehitavad 5 – 10 emakuppu. Selliste perede sülemlemist on kerge vältida pesaruumi suurendamisega, aga kui tulevad halvad ilmad, siis loobuvad mesilased ise sülemlemisest. Samal aastal sülemid uuesti ei sülemle.
- 2 punkti** – annavad suve jooksul 1 - 2 sülemi. Sülemlemise takistamine iga kord ei õnnestu. Ehitavad 10 - 20 sülemikuppu.
- 1 punkt** – pere sülemleb suve jooksul 3 – 4 korda. Sülemid on väikesed ja sülemikuppe ehitatakse 20 või rohkem. Sülemlemist takistada on väga raske.

Meekärje kaanetis

- 5 punkti** – väga nägus kaanetis, värvuselt on kaanetis helevalge
- 4 punkti** – nägus kaanetis, värvuselt on kaanetis valge
- 3 punkti** – keskpärane kaanetis, nägusa ja näotu kaanetise vahepealne, värvuselt natuke kollakas
- 2 punkti** – näotu kaanetis, kaanetis asub otse meel, värvuselt hallikas, kollakas või pruun
- 1 punkt** – väga näotu kaanetis, väga ebakorrapärane, asub otse meel, värvuselt tumedam kollakas, hallikas või pruun

Hügieeniline käitumine ja haiguskindlus

Hinnatakse üldist pesa puhtust – raamid, taru seinad ja põrand. Haiguskindluse üheks näitajaks on see, kui kiiresti suudavad mesilased hukkunud haudme pesast välja kanda. Selleks vigastatakse 10 cm² haudmeala ja vaadatakse kui kiiresti mesilased hukkunud haudme tarust välja kannavad. Oluline on jälgida ka mesilaste väliseid tunnuseid – keha suurus ja mass, värvus, karvkatte värvus, iminoka pikkus, tiiva suurus, radiaal- ja kubitaalindeks, eluiga.

Eestis elavad mesilasrassid. algus lk 1 ja 2

Itaalia mesilased ei talu talv esöödas lehemett, mis tekitab neil kõhulahtisust ja perede hukku. Nad haigestuvad kergesti noseematoosi ja haudmehaigustesse.

Üks nende suur pahe on eksimine võõrastesse peredesse, mis on ilmselt seotud nende vargus- ja röövimishimuga. Nõrkadelt peredelt röövitakse kogu mesi ja ema tapetakse. Sage-dase võõrastesse peredesse eksimise tõttu on nad haiguste edasikandjad. Itaalia mesilased ei sobi koospidamiseks kraini ja tumemesilastega.

Foto veebilehelt www.mesindus.ee, autor Janek Saarepuu

Buckfasti mesilased

Eestisse on toodud ka Inglismaal aretatud buckfasti mesilasi, kelle aretuses on kasutatud tumemesilasi, itaalia ja kraini mesilasi. Peres on nii tumedaid kui kollaseid mesilasi.

Buckfasti mesilased on rahulikud ja püsivad hästi tarust välja võetud kärgedel, on suhteliselt sülemlemiskained. Sülemlemismeeleolu saab likvideerida juba sülemikuppude eemaldamisega. Perede areng on kiire, mistõttu vajavad suuri korpus-tarusid. Tarud tuleb paigutada suhteliselt kaugemale üksteisest, kuna neil mesilastel on halb orienteerumise võime ja nad eksivad kergesti võõraste tarru. Kalduvad varastama. Ema ei katkesta munemist ka korjev aesel ajal, mistõttu pere võib nälgida surra. Talviti on suurearvulisena ja söödakulu talvel on suur. Kevadine areng on kiire. Koguvad palju õietolmu. Sobivad pidamiseks merelise kliimaga aladel ranniku ja saarte piirkonnas. Ristumisel kraini või tumemesilastega on esimese põlvkonna ristandid agressiivsed ja kurjad.

Eelpool toodud mesilasrasside ülevaade näitab, et mesilasrassi valik sõltub eelkõige korjema iseloomust. Varajane korjema sobib kraini mesilastele, soe suvi itaalia mesilastele. Kuid üht asja peab kindlasti arvestama, et itaalia mesilased ei sobi koospidamiseks kraini ja tumemesilastega. Seetõttu oleks õige kujundada eraldi piirkonnad itaalia ja kraini mesilaste pidamiseks.

Koostas: Ilme Nõmmisto

Tegevmesinike tähelepanekuid

Maire Valtin Virumaalt

Heal mesilasperel peavad olema järgmised omadused:

1. suur toodanguvõime
2. hea talvekindlus
3. korjegaegadele vastav haudmekasvatus
4. rahulikkus.
5. korralik kärjeehitus.
6. sobiv mee paigutus.
7. meie kliimale vastav valge meekaanetis.

Selliseid omadusi on suuteline edasi andma ema, kui ta põlvneb neid omadusi kandvast perest ja ta kasvatati üles vastavate omadustega amm-peres ja paarus samasuguse pere leskedega.

Mesilast soetades, peab kõigepealt otsustama, millist tõugu mesilasi muretseda. Silmas tuleb pidada kohaliku korje ja ümbritsevat mikrokliimat. Meie asume Pandivere kõrgustikul. Siin on korje olnud aastate loikes korralik. Kuna mullad on savirikad, siis taimestik ei õitse kiiresti ära. Samuti ei tee põuad sellist kahju nagu Põhja-Eestis ja saarte paistel pindadel. Meile sobivad itaalia tõugu mesilased, kes kasvatavad väga suuri peresid ja parimatel päevadel toovad isegi kuni 15 kg nektarit. Oma mesindusaastate jaoks on olemas pidevalt soetanud tõuemasid EML-i kaudu ja jälgivad nende arengut. Mesinik, kes soovib ära elada mesilasi pidades ja mett tootes, peab selgeks õppima emakasvatuse. Vastasel juhul ei tasu mesindust ennast ära.

Kraini mesilastel ja itaalia mesilastel on väga suured erinevused. Kraini mesilaste miinus on liiga suur sülemlemine. Kui mesinik ei oska või ei taipa õigel ajal laiendada peresid, siis kraini mesilased lähevad kergelt sülemlema ja viivad kaasa suure hulga mett. Sülemid on suured ja neid tuleb ühest perest mitmeid. Kraini mesilane võib sülemleda juba enne, kui emakupus uus ema laulab, isegi emakuppu munemise järel on pered sülemlema. Loomulikult on kraini mesilastel ka omad eelised. Kevadine areng ei ole nii plahvatuslik ja mesinikul on aega "atra seada". Nad talvituvad kehvemates oludes paremini.

Itaalia tõug on ääretult rahulik, väga töökas ja kiiresti arenev. Nad püsivad hästi raamilst, et vajadusel on kerge leida ema, kaitsevad oma peret hästi. Ruumikitsikus ei lähe nad kohe sülemlema, vaid ehitavad raamide vahele kärjekame, et veel vähekenegi sülemlemisega viivitada. Sülemlemistungi saab peatada emakuppude eemaldamisega ja pere laiendamisega. Pered on väga suured, sest emade munemise võime on ülilhea, ja nad sallivad peres isegi kahte kuni kolme munevat ema. Sülemlemistungi tekkides ei kasvata nad meeletult palju leski, kes hiljem pool saaki nahka pistavad. Itaalia mesilasperede ühendamine on lihtne ja emade andmine on suhteliselt kerge, kuna nad on leplikud. Korraliku ventilatsiooniga tarudes talvitub itaalia tõug ka meie tingimustes hästi.

Itaalia mesilaste puudus on nõrgematelt peredelt meevarude röövimine. Korje puudumisel või halvenemisel on nad väga suured varganääd. Itaalia mesilaste pere vajab rohkem talvesööta kui kraini tõugu mesilased.

Mesilaste omadused sama tõu sees erinevatel liinidel on ka erinevad. Seetõttu on oluline hankida mesilasema just headest liinidest või nende ristamisest.

Kasvatades toodanguperedele emasid, nagu meie seda teeme, on soovitatav kasutada eri tõugu mesilaste ristamist. Ainult puhtatõuliste emade baasil saab tagada efektiivsete korjerepere loomise F1 mesilasemadega.

2008 aastal EML-i kaudu muretsedud mesilasemad ja nende jälgimine Emad Juha Nuutero mesilast

Mesilasema nr. 1 – Antud korpustarru, kus oli varem Taanist toodud buckfasti tõugu mesilasema. Ema võeti hästi vastu, haue ühtlane, korralik. Mesilased rahulikud, töökad, pere haigusvaba.

Mesilasema nr. 2 – Antud korpustarru, kus oli varem itaalia tõugu ema. Uus ema võeti hästi vastu. Hauet võiks hinnata hindade 3. Mesilased rahulikud. Haudme seas lesehaue.

Mesilasema nr. 3 – Antud korpustarru, kus olid varem segaverelised (kraini + itaalia) mesilased. Ema võeti hästi vastu, haue ilus, mesilased pisut närvilised.

Mesilasemad Ismo Kajanderi mesilast

Mesilasema nr.1 – Hästi vastu võetud, mesilased ilusad kollased, rahulikud, haue ilus, pere suur.

Mesilasema nr. 2 – Hästi vastu võetud, ilushaue, mesilased rahulikud.

Emade vastuvõtmine oleneb suuresti mesinikust. Emade andmine saab ebaõnnestuda ainult siis, kui mesinik ei pea kinni reeglitest, mis kehtivad mesilasemade andmise puhul.

Paljud teevad uue pere noorte mesilaste ja kooru a haudmega just tõuema tarvis. Noored mesilased võtavad emaväga hästi vastu. Nii ei teki kartust, et kallis tõuema maha murtakse.

Seda, millise kvaliteediga möödunud aastased tõuemad, on veel vara öelda. Talv on ees ja talvekindluse, kevadise arengu, sülemlemiskainuse, meekorje ja muude oluliste näitajate kohta saab öelda alles siis, kui aasta mööda saab.

2007. a Juhan Nuutero käest toodud ema oli väga hea. Pere talvitus ideaalselt, kevadine areng oli 5+. Pere hoidis hästi puhtust, oli väga rahulik. Meesaak oli enneolematu. Nii nagu kogu suve jooksul, polnud ka meevõtu ajal tarvidust kasutada suitsu ja maski. Lubihauet ei ole täheldanud ma oma mesilas juba nelja viimase aasta jooksul ning ka varroalesta olen suutnud hoida kontrolli all tänu perede pidevale jälgimisele.

J. Nuutero mesilast toodud emade haue meenutab pigem buckfasti emade hauet, st haudmeraamil meevõõpeaegu puudub. See võib olla tingitud tarutüübist. Meil on korpustarud ja nendes muneb ema kahes korpuses ning alumisest korpusest ülemisse minnes, ei tunnetata ema ülemistele raamidele ülemineku piiri.

Itaalia mesilaste söötmine on äärmiselt lihtne. Nad kannavad siirupi väga kiiresti raamidesse, sest pered on suured ja töölis palju. Samuti kaanetatatakse talvesöötkiiresti. Seega ei ole hirmu, et peresse tekib palju rõskust.

Mesilas tegelen tõuparandusega esimesest päevast peale ja leian, et see on hea saagi alus. Suured, terved, noore kvaliteetse emaga pered toidavad ära mesiniku, tolmendavad tohutult aia ja põllulilju. Samuti on nad võimelised hakkama saama ka varroalesta ja ameerika haudmemädanikuga. Viimast küll väidavad Taani teadlased oma katsetele tuginedes.

Meie eesmärgiks on viia meetoodang tänu heade emade kasutamisele maksimumini. Mesinik ei pea pidama palju peresid, vaid peab kasvatama häid tootmisperesid. Mesilasema määrab orienteeruvalt 75% meilaspere kasvust ja mee tootmiskust. Seepärast peab mesilasemadele, kes suuresti annavad edasi mesilastõu või liini pärilikke omadusi, pöörama suurt tähelepanu. Pole võimalik pidevalt loota suuri saake, kui ei

pöörata tähelepanu mesilastõu järjepidevusele, st pole muretsed uusi emasid puhtatõulistest liinidest.

Aare Jõumees Pärnumaalt

Olen mesinik alates aastast 1988. Algusaastatel pidasin erinevaid rasse, mida sain Eestist.

Esimesed kolm kraini mesilasema sain aastal 2002 Austriast. Pärast seda olen sellele tõule truuks jäänud. 2003. a alustasin ka ise emakasvatusega. Mesilasi pean valdavalt polüüroolise korpustarudes, eesti lamvarasid on 30. Täna on perede arv kasvanud 140-ni.

Sissetoodud emad olen andnud peredele nii, et moodustan võrsikpere noorte mesilaste ja kaanetatud kooru a haudmega. Ema annan koos saatemesilastega nicot'puuris. On arvamusi, et saatemesilased tuleks enne lahti lasta, et vältida agressiivsus pere mesilaste poolt, kuid minu mesilas pole sellega probleeme olnud. Kokku olen kuue aasta jooksul sisse toonud kümme mesilasema, kellest kõik on vastu võetud.

Minul on jäänud mulje kraini mesilasest kui rahulikust ja varurast. Värvuselt hallikas, mõnel ka 1–2 kitsast kollakat viirgu. Ema hakkab munema juba talve lõpul või varakevadel. Pere areneb kevadel enamasti kiiresti, mistõttu tuleb jälgida, et oleks tagatud piisav söödavaru, ja vajadusel lisasööta anda. Pere laiendamist ei tohi "maha magada", vastasel juhul ehitavad mesilased ruttu sülemikupud. Kui perel on piisavalt ruumi ja korjet, julgen ma küll vastu väidelda väitele, et kraini mesilane on väga sülemlemisaldis. Sülemlemist siiski päris vältida ei saa, kuna on ju see perede loomulik paljunemine. Küll olen aga oma üllatuseks näinud peres kahte ema korraga munevat. Kevadel on neid siiski jälle üks, mitte aga kindlasti ei pea see olema noorem ema, huvitav on see aga küll.

Kärge ehitavad kraini mesilased ilusti. Pere läbivõtmise ajal jätkab ema munemist ja pere ei ole närviline. Korjele lendavad nad ka jahedama ilmaga ja isegi kerge vihma korral. Vargustung on kraini mesilastel väike. Erandiks on võib-olla talvepesade tegemise aeg, aga siiski on see rohkem lamvarude probleem. Haudme areng kestab keskmiselt sügiseni välja. Laiendada saab pesa 5-10 kärjepõhjaga korraga. Mee paigutab kraini mesilane haudmest ülespoole. Haudme põhi on ühtlane ja suur. Eks see eeldab ka noore ema olemasolu. Mina vahetan mesilasemad välja ühe aasta, on ka mõned erandid, kuid üldiselt munevad emad siiski ennast kahe aastaga nõhjakaks. Talvekindlus on kraini mesilastel meie ilmastikutingimustes hea. Langetist on suhteliselt vähe.

Paljundamiseks kasutan 1,5 päeva vanuse töölisvagla tõstmist emakupu algesse. Ema perest ära ei võta, vaid isoleerin emalduvõrega.

Eesti Mesinike Liit, J. Vilmsi 53 g, 10147 Tallinn, e-post: aleks.kilk@mail.ee või uku.pihlak.002@mail.ee,
Kontakttelefon: 52-93589 (A. Kilk) või 63 764 93 (EML kontor teisipäeviti ja reedeti kell 10 – 16 (Ine Leinuste).
Mesindusalane teave ka Internetis: www.mesindus.ee

Eesti mesindust arendatakse käesoleval ajal Eesti Mesindusprogrammi

"Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riiklik programm 01.09.2007 – 31.08.2010" tegevuste kaudu

Mesindusprogrammi eesmärkideks on: mesinike ja mesindusseltside abistamine ja toetamine mesinduspäevade ja -õppuste korraldamisel ning kohaliku mesinduselu edendamisel; teabelevi arendamine ja mesinike erialane parem teavitamine; mesinduse efektiivsete tehnoloogiliste lahenduste arendamine, tutvustamine ja propageerimine; toote- ja turunduse tegevuste suunamine ja toetamine; varuootoosi ja teiste mesilashaiguste tõhusate tõrjemeetodite ja -võtete propageerimine ning mesinike nõustamine mesilashaiguste tõrjel; mee kvaliteedi seireuringute korraldamine ja mesinike teavitamine ning nõustamine küsimustes, kuidas mee tootmise ja käitlemise protsessis mee kvaliteeti sästa ja parandada. Programmi raames valmistatud materjalid on tasuta